

Nada Grošelj

Ob trideseti obletnici smrti profesorja Milana Grošlja

12. februarja 2009 je minilo trideset let, odkar je v Ljubljani umrl dolgoletni profesor Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in v letih 1950—51 njen dekan, akademik dr. Milan Grošelj (1902–1979). Ker posvečamo to številko *Kerie* njegovemu spominu, bomo v nadaljevanju najprej na kratko povzeli njegovo življenje in delo, nato pa predstavili vsebino prispevkov, ki sestavljajo prvo tematsko številko *Kerie* na njeni dvanajstletni življenjski poti.

Milan Grošelj se je rodil 19. septembra 1902 v Kamniku, kjer je živel do konca osnovnega šolanja. Nato je odšel na gimnazijo v Ljubljano in leta 1920 vpisal študij klasične filologije na ljubljanski Filozofski fakulteti. Po diplomi leta 1925 se je s štipendijo ljubljanske univerze eno leto izpopolnjeval v Parizu pri vodilnih jezikoslovcih tistega časa. Med nekajletnim službovanjem na gimnazijah v Makedoniji, Srbiji in Sloveniji je sam ali s sodelavci pripravil obsežno komentirane šolske izdaje latinskih avtorjev, ki so bili na programu v gimnaziji (Salustija, Cicerona, Ovidija, Plinija mlajšega, Tacita, Horacija) – še danes edine, ki so dijakom in študentom latinščine na voljo v slovenščini. Leta 1934 je dosegel doktorat z disertacijo »Iz sintakse latinskega genetiva in dativa« in od leta 1936 do 1940 poleg polne zaposlitve na gimnaziji honorarno predaval na fakulteti, dokler ni bil leta 1940 redno nastavljen kot docent. Leta 1945 je postal izredni profesor in leta 1950 redni. Slovenska akademija znanosti in umetnosti ga je leta 1958 izvolila za dopisnega člana, leta 1977 pa je sprejel še redno članstvo.

Prav profesor Grošelj je v času svojega delovanja kot dolgoletni predstojnik Oddelka za klasično filologijo odločilno oblikoval ta študij na ljubljanski Filozofski fakulteti in ga dvignil na visoko raven. Njegovi učenci in študentje še danes poudarjajo bogastvo, doživetost in zavidljivo strokovno raven njegovih

predavanj in seminarjev, nič manj pa tudi njegovo osebno zavzetost za slušatelje. Iz njegove šole so izšli vodilni slovenski klasični filologi, kot so akad. dr. Kajetan Gantar, akad. dr. Primož Simoniti in prof. dr. Erika Mihevc-Gabrovec. Pri znanstvenem delu se je posvečal pestri paleti etimoloških, oblikoslovnih, leksikalnih, besedotvornih, skladdenjskih in slogovnih študij, ne le na področju latinščine in grščine, ampak tudi drugih indoevropskih jezikov. Razprave iz njegove najljubše tematike, jezikoslovja, prinašajo med drugim približno 460 etimologij, od katerih so številne našle mesto v pomembnih domačih in tujih slovarjih (npr. v Friskovem *Grškem etimološkem slovarju*, Chantrainovem *Etimološkem slovarju grškega jezika*). Njegove slogovne študije in interpretacije latinskih avtorjev, denimo Horacija, pa pričajo tudi o pretanjenem dojemanju izraznih možnosti v jeziku na besedni, stavčni in besedilni ravni.

V svoji skrbi za znanstveni tisk in druge oblike znanstvenega delovanja je bil med ustanovitelji in dolgoletnimi uredniki ugledne znanstvene revije *Linguistica*, ki izhaja na Filozofski fakulteti, in *Žive antike* v Skopju. Bil je sourednik dveh Zbornikov Filozofske fakultete (1950, 1955) in eden od buditeljev Lingvističnega krožka na fakulteti, ki ima redna srečanja še danes. Dejaven je bil tudi mednarodno, saj je bil ustanovni član in nato član širšega odbora obnovljene Indogermanische Gesellschaft, najpomembnejše svetovne organizacije jezikoslovcev.

*

Tridesetletnico smrti Milana Grošlja sta Oddelek za klasično filologijo Filozofske fakultete in Društvo za antične in humanistične študije Slovenije 24. oktobra 2009 obeležila z odkritjem spominske plošče na njegovi rojstni hiši v Kamniku – nekdanji gostilni Malograjski dvor, ki je bila po dolgem obdobju zapuščenosti prenovljena kot družinski hotel z istim imenom. Realizacijo postavitve plošče sta vodila dr. David Movrin in dr. Nada Grošelj.

Ob odkritju so po uvodnem nagovoru predsednice Društva za antične študije dr. Janje Žmavc, kamniškega župana Toneta Smolnikarja in dekana Filozofske fakultete prof. dr. Valentina Bucika spregovorili trije zaslužni profesorji z Oddelka za klasično filologijo, nekdanji Grošljevi študentje: dr. Erika Mihevc Gabrovec, akad. dr. Kajetan Gantar in akad. dr. Primož Simoniti. Njihovim spominom na pokojnega profesorja je sledil celodnevni interdisciplinarni znanstveni simpozij na temo »Grčija skozi rimske oči v dobi cesarstva« (projekt je vodila Nada Grošelj), na katerem je deset referatov zajelo področja od književnosti do zgodovine, geografije in filozofije; predavatelji so bili tako člani Filozofske fakultete kot tudi predstavniki drugih institucij (Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Univerze na Primorskem). Vseh deset predstavljenih referatov, kot tudi načrtovani enajsti (zaradi bolezni predavateljice je žal odpadel), je objavljenih v pričujoči publikaciji.

Pri vsebinskem kategoriziranju prispevkov se seveda ni mogoče izogniti prokrustovskemu ravnanju, da nekatere plati posameznega besedila poudarimo, nekatere pa zanemarimo. Kljub temu je skupino objavljenih enajstih prispevkov mogoče vsaj v grobem razdeliti v dva tematska sklopa: rdeča nit prvega je raziskovanje antične zgodovine in kulture, medtem ko je v središču drugega antična poezija, h kateri sodi tudi dramatika. Oba sklopa obravnava ta velik časovni razpon: zgodovinskokulturni del sega od trojanskega mita do poznoantičnega filozofa Makrobija, pesniški del pa od helenistične dobe do 'srebrnega' pesnika Stacija – še več, celo do Danteja in do ameriškega literarnega kritika našega časa, Harolda Blooma.

Smiselni uvod v prvi sklop in pravzaprav v celotno tematiko »Grčije skozi rimske oči« pomeni prispevek Vida Snoja z naslovom »Rim in Troja«. Kot pojasnjuje avtor, je Rimljane pri iskanju njihovih korenin napotil na Trojo njihov »nevarno bližnji drugi«: *Graecia capta*, vojaška premaganka in hkrati kulturna zmagovalka, kot jo v *Poslanici Avgustu* označuje Horacij. Do Vergilijevega časa se je rimski mit o trojanskem izvoru Rimljanov že korenito zasidral v rimski miselnosti, Vergilij pa je v *Eneidi* izrazil ambivalenco do grštva s slovito Anhizovo prerokbo o prihodnji veličini Rima: medtem ko so Grki iznašli in pretanili mnoge umetnosti in veščine, je bila Rimu, drugi Troji, po pesnikovih besedah kot edina izvirna umetnost dodeljena umetnost vladanja.

V nadaljevanju zgodovinskokulturnega sklopa so prispevki razvrščeni kronološko po obravnavanih obdobjih. Maja Sunčič na osnovi sodobnih dognanj iz študij spolov in antropologije v prispevku »Mitologizacija pitije« analizira, kako Plutarhovi pitijski dialogi (*O pitijinih prerokbah*, *O zatonu preročišč*, *O črki E v Delfih*) ponujajo izhodišče za ponovni razmislek o nekaterih splošno sprejetih predstavah o Delfih in pitiji, npr. o pitijinem zanosu, njenem devištvu in razvpiti dvoumnosti prerokb. Marjeta Šašel Kos v »Zanimivostih iz Grčije v Strabonovem času« zbere in komentira tiste odlomke o Grčiji iz osme in devete knjige Strabonove *Geografije*, ki se nanašajo na Strabonovo lastno, torej avgustejsko, dobo. Prispevek Mateja Hriberška »*Quaestiones Plinianaе*: Plinij in njegovi grški vzori« se osredotoča na dve plati Plinijevega *Naravoslovja*, ki sta tesno povezani z avtorjevo uporabo in predelavo grške znanosti in izrazoslovja – na uporabo virov in na jezik –, izčrpno pa predstavlja tudi probleme, s katerimi se sooča prevajalec tega enciklopedičnega dela. Gregor Pobežin se v prispevku »*In quodam libro Graeco*: raba in navajanje grških virov pri 'piscih' *Cesarske zgodovine*« posveča specifični dikciji uvajanja posameznih dokumentov v *Cesarski zgodovini*, s poudarkom na dokumentih grškega izvora. Sklop pa smiselno zaokroža Igor Škamperle z nadrobno predstavitevijo Makrobijevega filozofskega komentarja k *Scipionovim sanjam*, s katero se težišče dokončno premakne od zgodovine in geografije k duhovni kulturi.

Drugi, pesniški sklop uvaja edina študija, posvečena dramatiki: »Sofoklov in Senekov *Kralj Ojdip*: kulturnozgodovinski in individualni momen-

ti hermenevtike« Braneta Senegačnika. Avtor poglobljeno primerja grško in rimsko dramatizacijo Ojdipovega mita v luči splošnokulturnih razlik med svetom klasičnih Aten in zgodnjo dobo rimskega cesarstva. Izčrpne primerjave med grško in rimsko poezijo se loteva tudi Jelena Isak Kres v »Helenističnem literarnem epigramu in rimskih pesnikih avgustejske dobe«. Raziskuje predvsem možne vplive, ki so jih na rimske (zlasti avgustejske) pisce imeli sočasni in starejši grški avtorji, a tudi obratno, torej vpliv avgustejskih pesnikov na sočasne in poznejše grške epigramatike. Sklop se nadaljuje s prispevkoma, posvečenima dvema avgustejskima pesnikoma in njunim grškim vzorom, med katerimi izstopa Kalimah. Tako Kristina Tomc v študiji »*Phoebus volentem proelia me loqui: Kalimahov Apolon pri Horaciju*« prikaže in analizira mesta v Horacijevem opusu, ki jih je navdihnili upodobitev Apolona v Kalimahovem *Prologu* k njegovi pesnitvi *Ajtia*, medtem ko Nada Grošelj v »Grških vplivih v Ovidijevem *Koledarju*« raziskuje, v čem se je Ovidij pri svoji didaktični pesnitvi o rimskem koledarju *Fasti* naslanjal na grško izročilo ajtiološkega upesnjevanja koledarskih enot in astronomije, v čem pa je bil njegov pristop izviren. Tematski sklop in obenem zbornik sam sklene Marko Marinčič s prispevkom »Grška mitologija pri Staciju: Dante, Harold Bloom in meje politične psihologije«, študijo o omejitvah politične psihologije kot literarnozgodovinskega pripomočka, ki med drugim seže k Dantejevi recepciji Stacijevega lika in k bloomovski razlagi Stacijevega odnosa do Vergilija kot avtoritativnega pesniškega predhodnika. Marinčičeva študija tako za sklep tematsko in metodološko vzpostavi most med antiko in sodobnostjo, izročilom in inovacijo.